
Voorganger: Bert de Wit

Schriftlezing: Johannes 3:22-36

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus – thuis en hier in de kerk,

‘Hij moet groter worden en ik kleiner’, zei Johannes de Doper.

Het zijn woorden die ik vroeger vaak heb gehoord – in preken, op catechisatie, of als wij huisbezoek kregen. Wij waren van de oudgereformeerde gemeente.

Als je niet weet wat dat is en je komt er voor het eerst, dan klinkt het alsof daar hel en verdoemenis wordt verkondigd. En dan lijkt het of die mensen zwaar depressief zijn. Maar zo heb ik dat niet beleefd. We konden als jongeren ontzettend met elkaar lachen en het was een gezellige, warme gemeenschap. Daar was ook oprechte liefde en er werd omgezien naar elkaar. Ja, er waren ook wel van die chagrijnige ouderlingen die met een dikke sigaar in hun hoofd zaten te somberen over de zonde. Of van die vrome tantes met zo’n afkeurende blik die vlekken in de nek kregen als ik een foute grap maakte. En ik herinner me ook, dat ik nogal eens te horen kreeg dat ik niet zo eigenwijs moest zijn. Je moest je niet ‘verbeelden’ dat je iemand was.

Dat was ook de Achterhoekse mentaliteit: doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg. Ze hebben daar niet voor niets een rockband die zich ‘Normaal’ noemt. Maar die weerstand tegen alles wat riekt naar hoogmoed, kwam ook voort uit het geloof. Een beleving van het geloof die overigens zo oud is als de kerk. Die kom je ook tegen in de katholieke traditie, in de Middeleeuwen – en zelfs in de woorden van Johannes de Doper.

Je moet je niks verbeelden, want wie ben je nou eigenlijk. Wat stel je nu helemaal voor als mens? Zeker als je jezelf ziet staan voor Gods aangezicht! Dan ben je nietig, dan blijft er niets van je over. Je wilt niets, je kúnt niets, je wéét niets, je hebt niets, je deugt niet. Alles wat je denkt te zijn is verbeelding.

Verbeelding komt voort uit hoogmoed. En hoogmoed is ten diepste het verlangen om als God te zijn. Je wilt zelf God zijn in plaats van God. Hoogmoed is opstand tegen God. Het is de oerzonde van de mens. Dáárom moest ik niet zo eigenwijs zijn.

Ik werd daar als puber behoorlijk onzeker van. Misschien was ik als kind wel eigenwijs – al denk ik dat het meer onbevangenheid was: als mensen om mij lachten dan durfde ik alles – maar in mijn puberteit was ik dat helemaal kwijt. Ik had geen greintje zelfvertrouwen.

Als ik een keer dácht dat ik ergens goed in was of iets góed had gedaan, dan schaamde ik mij voor die gedachte. Want ik moest niet denken dat ik goed was – dat was slecht. Zo drukte ik mijzelf naar beneden. Ik moest kleiner worden!

Precies zoals Johannes de Doper had gezegd en zoals dat van de kansel werd verkondigd.

Nou lijkt het misschien dat ik sta te klagen over mijn moeilijke jeugd, maar dat is niet mijn bedoeling - zo moeilijk was mijn jeugd niet. Ik vrees zelfs dat de jeugd van tegenwoordig het vaak moeilijker heeft. In elk geval zie ik dat ze op dezelfde manier onzeker zijn over zichzelf. ‘Wie ben ik?’ ‘Wat stel ik nou helemaal voor?’

Zij krijgen misschien niet zo vaak te horen dat zij niets voorstellen. Maar het omgekeerde valt ook niet mee. Volgens sommige onderzoekers worden kinderen vaak door hun ouders behandeld als prinsjes en prinsesjes. Ze worden op een voetstuk geplaatst en overladen met complimenten. Want dat is bemoedigend en goed voor hun zelfvertrouwen.

Maar als ze dan een keer zakken voor een examen, of als ze worden afgewezen bij een sollicitatie – dan weten ze daar geen raad mee. Dan stort hun wereld in elkaar, hun zelfbeeld. Ze dachten dat de wereld op hen zat te wachten – maar het was allemaal verbeelding.

Wat ik in mijn oudgereformeerde jeugd heb meegemaakt, dat maken jongeren van nu, in een seculiere omgeving, ook mee. Je wordt onzeker gemaakt over wie je bent.

Wat er van de kansel wordt verkondigd doet er niet meer toe, maar wel hoe op jou wordt gereageerd op Instagram. Als je niet uitkijkt dan kun je daar worden gecancelled. Dan word je afgebrand, dan ben je nergens meer. Je deugt niet, je hebt niets, je weet niets, je kunt niets... Je bent níets meer.

En dat overkomt niet alleen jongeren - ook wetenschappers, journalisten, leraren. Het oordeel van de anonieme massa op sociale media, is misschien nog strenger dan het oordeel van een oudgereformeerde god. Die kent geen genade. Je kunt je daar niet tegen verweren.

Onder dat oordeel blijft er niets van je over.

‘...Ik moet kleiner worden’ – zei Johannes de Doper. Ons ego moet er aan geloven! Maar dat was niet het enige wat Johannes de Doper zei. Het was ook niet het belangrijkste wat hij zei. Het belangrijkste heb ik even laten liggen.

Ik heb het bewaard voor het laatst – voor de climax van deze preek. Maar ik heb het ook laten liggen omdat ik er pas later ben achter gekomen. Het was mij vroeger nooit zo opgevallen. Tot schade van mijn ziel – zou ik bijna zeggen.

Het is ook iets wat node wordt gemist in deze seculiere tijd. Het is iets wat een mens niet kan missen. Als Johannes alleen had gezegd: ‘ik moet kleiner worden’ – dan waren wij allemaal gedoemd tot onzekerheid.

Maar het eerste en belangrijkste wat Johannes zei was: ‘Hij moet groter worden...’

Hij bedoelde Jezus, die volgens de leerlingen van Johannes verderop stond te dopen en al hún klanten weglakte. Als een gevaarlijke concurrent. ‘Iedereen gaat naar hém toe!’ – zeiden de leerlingen. Straks kunnen wij de tent sluiten!

Maar Johannes ziet dat volstrekt anders. Hij maakt er zich geen zorgen om. Integendeel, wat hij ziet vervult hem met grote vreugde. Want dit is volgens hem juist de bedoeling: ‘Hij moet groter worden en ik kleiner’. Dat kleiner worden is voor Johannes een bron van vreugde.

Het is niet iets deprimerends. Hij hoeft zichzelf niet de kop in te drukken. Het maakt hem niet onzeker. Het maakt hem alleen maar blij.

Hoe kan dat: kleiner worden en toch blij zijn? Dat kan als je ‘kleiner worden’ ziet als ‘ruimte laten’.

Door jezelf kleiner te maken kun je een ander de ruimte geven. Als die ander dat verdient dan geeft jou dat voldoening. Dan zit je niet meer opgesloten in je ego, maar dan word je weggetrokken van jezelf, dan word je bevrijd en dan vult de ruimte zich met vreugde.

Johannes vergelijkt het met de vriend van de bruidegom. De beste vriend die de hele dag er bij mag zijn. De getuige. Die vriend moet natuurlijk niet de hoofdrol willen spelen. Hij gaat niet trouwen met de bruid – die is voor de bruidegom.

Als hij een echte vriend is, dan vindt hij dat prima. Dan staat hij te glunderen in de kerk wanneer hij het bruidspaar elkaar het ja-woord hoort geven. Dáár ben je zijn vriend voor: om op dat moment die ander de ruimte te laten en zelf kleiner te worden.

Wat ik vroeger heb gemist en wat wij tegenwoordig allemaal missen, is het besef dat het feest al begonnen is. Wij hoeven het niet eerst te organiseren.

Wij hoeven niet eerst tot ontwikkeling te komen, te groeien, te presteren, iemand te worden – voordat wij blij mogen zijn dat wij er zijn. Wij hoeven niet ons ego op te blazen en op te poetsen voordat wij kunnen schitteren op het feest. Het feest is al begonnen, het is in volle gang.

En wij zijn al binnen – ook al kunnen wij dat nauwelijks geloven.

Johannes de Doper heeft niets anders gedaan dan wijzen op de Bruidegom: ‘Kijk, daar is Hij – de Zoon van wie de Vader houdt! Wie in Hem gelooft heeft eeuwig leven’.

Wij hoeven ons niets te verbeelden, niets hoog te houden – maar als wij Hem de ruimte laten die Hem toekomt, dan horen wij de stem van de Bruidegom die óns zijn ja-woord geeft.

Amen.